

Välkommen god man/förvaltare!

Guide för ställföreträdare

SAMVERKANDE ÖVERFÖRMYNDARE

Färgelanda
Lysekil
Mellerud
Munkedal

Sotenäs
Strömstad
Tanum
Uddevalla

Välkommen som god man eller förvaltare

Avsikten med denne Guide är att du ska få en övergripande uppfattning av vad ditt uppdrag innebär och att du enkelt ska kunna känna igen de situationer du kan hamna i. I böcker i ämnet kan du få en fördjupad kunskap och du kan alltid höra av dig till överförmyndarkontoret. Bra böcker är Gode mannens ABC av Jan Wallgren, utgiven av Norstedts och God man och förvaltare av Daniel Sjöstedt och Peter Sporrstedt, utgiven av Studentlitteratur.

Det som berörs är i huvudsak uppdraget som god man och förvaltare för personer med nedsatt förmåga att hantera sin vardag.

I Guiden finns

- de formella reglerna kring godmanskap och förvaltarskap
- vad uppdraget innebär tillsammans med en checklista
- redogörelse för vad du ska göra i början av ditt uppdrag inklusive den tillgångsförteckning du ska lämna inom två månader
- hur du "legitimerar" dig med ett registerutdrag
- hur du ska ordna med huvudmannens bankkonton
- de särskilda situationer/händelser du kan träffa på tex försäljning av bostad, arv etc och där det finns speciella regler
- den årsredovisning du varje år ska lämna är översiktligt berörd då du finner en detaljerad anvisning på överförmyndarens hemsida

Innehållsförteckning (Sökregister finns på sid 48)

1. Checklista	s. 4
2. Överförmyndaren - en tillsynsmyndighet	s. 6
3. Vem kan få god man/förvaltare	s. 7
4. Vem kan bli god man/förvaltare	s. 7
5. Skillnaden mellan god man och förvaltare	s. 7
6. Vem beslutar om god man	s. 9
7. Vad ingår i ditt uppdrag	s.10
8. Dina uppgifter som god man/förvaltare	s.12
9. Förteckning	s.13
10. Fullmakter	s.17
11. Testamente	s.17
12. Budget/ekonomi	s.18
13. Rekommenderad kontostruktur	s.20
14. Fickpengar/privata medel	s.21
15. Deklaration	s.22
16. Internetbank/girobetalning	s.22
17. Försäkringar	s.23
18. Särskild postadress	s.23
19. Försäkringskassa/pensionsmyndighet	s.24
20. Socialtjänstlagen och LSS	s.26
21. Kronofogdemyndigheten	s.27
22. Skatteverket	s.28
23. Hyresvärd	s.28
24. Vårdboende/TV-avgift	s.28
25. Årsredovisning	s.29
26. Huvudmannens samtycke	s.30
27. Del i dödsbo/arvsavstående	s.31
28. Gåvor	s.32
29. Försäljning, avveckling av bostad/fastighet	s.33
30. Krav på samtycke av överförmyndarmyndigheten	s.36
31. Placering utan krav på samtycke	s.37
32. Rättshandling mellan ställföreträdare och huvudman	s.37
33. Sekretess/tystnadsplikt	s.38
34. Årlig omprövning av förvaltarskap	s.38
35. Överklagande av beslut	s.39
36. Behov av god man finns inte längre	s.40
37. Godmanskap räcker inte	s.41
38. Begäran om entledigande	s.41
39. Om du är rest bort en tid	s.41
40. Sluträkning då uppdraget upphör	s.42

41. Huvudmannen flyttar	s.42
42. Skadestånd	s.42
43. Åtgärder då huvudmannen avlider	s.43
44. Om ställföreträdaren avlider	s.45
45. Arvode och kostnadsersättning	s.45
46. Förenklad skattedeclaration i samband med uttag av arvode	s.46
47. God mans & förvaltarförening	s.46
48. Kontaktinformation	s.47
49. Sökregister	s.48

1. Checklista

Checklistan innehåller de vanligaste åtgärderna vid ett nytt uppdrag men är inte heltäckande

- **Lämna en förteckning över huvudmannens tillgångar och skulder.**
Förteckningen blir din första redovisning till överförmyndarmyndigheten. Du ska lämna in denna inom två månader. Om du övertar ett uppdrag från en annan ställföreträdare behöver du inte lämna en förteckning. De startvärden du behöver får du genom dennes sluträkning när du ska göra en årsräkning.
- **Registerutdrag.**
Av överförmyndarmyndigheten får du registerutdrag som visar att du är ställföreträdare för din huvudman och vad uppdraget omfattar. Du får flera original och använd dessa tillsammans med din legitimation för att du ska kunna ”legitimera” dig vid myndigheter och banker etc.
- **Förstår huvudmannen**
Det är viktigt för dig att veta om din huvudman förstår innebörden av godmanskap och rättshandlingar. Överförmyndarmyndigheten har i regel ett läkarintyg. Du har inte automatisk tillgång till dessa uppgifter men fråga överförmyndarmyndigheten vad läkarintyget säger om hur huvudmannen förstår då detta påverkar din behörighet.
- **Besök huvudmannen och ev. vårdboende**
Besök huvudmannen och om det är möjligt samråd med denne om ditt uppdrag. Om denne bor på ett vårdboende boka tid för att diskutera hur ni kan samverka bl.a kring frågan om fickpengar. Fråga om möjligt vad huvudmannen tycker är viktigast att få hjälp med. Är denne iblandad i några juridiska tvister, fastighetsaffärer eller är denne delägare i ett dödsbo. Gör gärna ett besök per månad.
- **Ta reda på vilka som är huvudmannens närmaste anhöriga.**
Anteckna deras relation till huvudmannen, deras namn, telefonnummer och adress. Fråga huvudmannen och eventuell vårdpersonal eller kontaktperson.

- **Undersök var huvudmannen har sina tillgångar placerade och spärrade konton.**
Av huvudmannens deklaration kan du ofta se var huvudmannen har sina bankrelationer. Observera att enligt föräldrabalken 14 kap 8§ ska huvudmannens bankkonton vara spärrade för uttag av dig bortsett från det pensions/transaktionskonto som du anmäler till banken att du avser använda för sedvanliga återkommande utgifter.
- **Inventera ett ev. bankfack.**
Fråga huvudmannen om du får inventera bankfacket. Om denne inte förstår kan du göra en inventering ändå men tillsammans med en banktjänsteman. Finns kontanter i bankfacket kan dessa sättas in på bankkonto i huvudmannens namn.
Testamenten och annat ska ligga kvar i bankfacket. Öppna ej förseglade kuvert!
- **Ta reda på om det finns andra värdefulla tillgångar.**
Kan gälla tex båt eller bil.
- **Återkalla ev. fullmakter**
Du bör hjälpa din huvudman att återkalla fullmakter. Om detta inte är möjligt på grund av din huvudmans hälsotillstånd bör du byta bank för att göra fullmakten verkningslös. I annat fall kontakta överförmyndarmyndigheten.
- **Gör en budget**
Gör en budget så att du får kontroll över ekonomin. Om huvudmannen har låga inkomster men tillgångar kan du begära uttagsmedgivande från spärrade konton hos överförmyndarmyndigheten.
- **Kontrollera att din huvudman har en hemförsäkring**
- **Särskild postadress**
Om det är lämpligt så kan du till Skatteverket anmäla ”särskild postadress”. Då får du post från myndigheter och företag som uppdaterar adresser mot folkbokföringen hemsänt till dig. I annat fall får du kontakta avsändarna och justera adressen. Post från andra privata avsändare går som vanligt till huvudmannen. Se till att få huvudmannens samtycke om det går.
- **Försäkringskassan, socialtjänsten och kronofogden**
Kontrollera att din huvudman har rätt bostadstillägg. Om denne har hemtjänst och låg inkomst kan utgiften för arvode till god man utgöra grund för en minskning av hemtjänstavgiften. Om din huvudman har införsel via kronofogden ska du ansöka om jämkning av införselsumman med uppskattad arvodeskostnad. Din huvudman kan vara berättigad till merkostnadsersättning för merkostnader och då räknas arvodet till god man som en kostnad om detta ska betalas av huvudmannen.
- **Deklaration**
Om det är deklARATIONstider ska du bistå med deklARATION eller anlita någon för uppgiften.

- **Kassablad**
Det finns kassablad på överförmyndarmyndighetens hemsida – www.uddevalla.se. Om du för ett kassablad omedelbart när ett uppdrag börjar blir din årsräkning som ska lämnas före den 1 mars varje år ganska enkel att fylla i.
- **Kvittenser och kvitton**
Om du lämnar kontanter till din huvudman eller till vårdpersonal ska du **alltid** se till att få en kvittens. Om du handlar åt din huvudman- spara alltid kvitton.
- **”Bevaka och beställa”**
Tänkt på att i din roll ligger att bevaka huvudmannens rätt i olika hänseende och du ska se dig som beställare av insatser. Den dagliga omvårdnaden ligger på socialtjänsten och andra vårdgivare. Du är inte ”utförare” dvs du behöver inte utföra praktiska sysslor som att städa, promenera, sköta skjuts till läkare etc.

2. Överförmyndaren – en tillsynsmyndighet

Överförmyndaren är en tillsynsmyndighet som är obligatorisk och ska finnas i varje kommun. De 8 kommuner som samverkar kring tjänstemannakontoret i Uddevalla är Färgelanda, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Sotenäs, Strömstad, Tanum och Uddevalla. Var och en av våra 8 kommuner har varsin politiskt vald överförmyndare.

Överförmyndaren/överförmyndarnämnden är politiskt vald. Överförmyndarna i våra 8 kommuner handlägger inte några ärenden utan har delegerat handläggningen till tjänstemännen på kontoret i Uddevalla.

Det betyder för det första att de lagar och bestämmelser som gäller för kommunen även gäller för överförmyndaren i tillämpliga delar, framför allt kommunallagen.

För det andra är överförmyndaren en egen myndighet. Därmed gäller som exempel bestämmelserna i förvaltningslagen, där det bland annat står om myndigheters serviceskyldighet och hur beslut kan överklagas. Överförmyndaren har också egen sekretess.

För det tredje är överförmyndarmyndighetens uppgift att utöva tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare.

Genom sin tillsyn skall överförmyndarmyndigheten motverka rättsförluster för de svagaste i samhället, underåriga (barn under 18 år), samt de som på grund av sjukdom eller annan anledning har en god man eller förvaltare förordnad för sig. De viktigaste bestämmelserna om hur överförmyndaren skall utöva sin tillsyn finns i föräldrabalken (FB).

Överförmyndarmyndigheten är inte ställföreträdarens överordnande eller arbetsgivare och kan aldrig ta över ställföreträdarens uppdrag eller ansvar. Lite förenklat kan sägas att överförmyndarmyndigheten ska lämna råd och vägledning om åtgärders laglighet men i vardagen avgör den gode mannen/förvaltaren vad som är lämpligt. I vissa frågor måste dock överförmyndarmyndigheten lämna sitt samtycke.

3. Vem kan få god man/förvaltare

God man/förvaltare kan förordnas för personer som inte själva kan bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person.

Det gäller personer som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med ekonomisk förvaltning, rättshandlingar, personlig intressebevakning etc.

Inte alla personer som har behov av hjälp kan få god man. Behovet måste vara kopplat till en nedsättning av förmågan att klara sig själv (orsakssamband mellan grundproblematiken och behovet av hjälp).

En person som har god man eller förvaltare kallas i fortsättningen för **huvudman**.

4. Vem kan bli god man eller förvaltare

Lagtexten säger att till god man eller förvaltare ska utses en "rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna".

En god man/förvaltare ska ha en egen ordnad ekonomi och ska inte förekomma i kronofogdens eller socialtjänstens register. Denne får inte heller finnas i polisen belastningsregister.

Eftersom uppdragen kan omfatta vitt skilda saker är det naturligtvis av värde att ha bredd i kunskap och erfarenhet.

Överförmyndarmyndigheten gör alltid en lämplighetskontroll inför ett eventuellt förordnande.

5. Skillnaden mellan god man och förvaltare

Det finns en avgörande skillnad mellan god man och förvaltare.

Gode mannen är endast ett biträde åt sin huvudman och denne har kvar sin rättshandlingsförmåga.

Det betyder att gode mannen måste ha huvudmannens samtycke till alla rättshandlingar utom de som berör den dagliga hushållningen. Se längre fram i Guiden.

Saknar huvudmannen förmåga att ge sitt samtycke är gode mannen behörig att själv företa rättshandlingar inom ramen för sitt förordnande och för huvudmannens bästa.

Förvaltaren har, inom ramen för sitt förordnande, **ensam rådighet** att företa rättshandlingar för huvudmannens räkning, utan dennes samtycke. Det finns vissa undantag när det gäller personliga frågor som t ex boende, mottagande av vård osv.

Översikt gällande några viktiga skillnader mellan godmanskap och förvaltare pga hälsoskäl

God man	Förvaltare
Det vanligaste är att uppdraget omfattar förvalta egendom, bevaka rätt och sörja för person, men det kan avgränsas till att gälla en viss egendom eller en viss angelägenhet, FB 11 kap 4§. Tingsrätten fattar beslut.	Samma som för god man men vanligast är att det bara omfattar förvalta egendom och bevaka rätt. FB 11 kap 7§. Tingsrätten fattar beslut.
Frivilligt	Tvångsåtgärd
Samtycke från huvudmannen (hm) till anordnande av godmanskap om denne förstår, i annat fall läkarintyg etc	Läkarintyg fordras. Samtycke räcker inte.
Om hm inte förstår men aldrig utsätter sig för fara/skada räcker godmanskap.	Det ska finnas risk för att huvudmannens agerande medför fara eller skada
Muntligt sammanträde i tingsrätten ovanligt	I regel muntligt sammanträde och hm biträds av jurist
Byte av god man görs av överförmyndar-myndigheten	Byte av förvaltare görs av överförmyndar-myndigheten
Den gode mannens åtgärder kräver samtycke från hm om denne förstår. Underförstått samtycke anses finnas vid sedvanliga återkommande transaktioner. Rättshandlingsförmågan har hm kvar	Förvaltaren har ”ensam rådighet” inom uppdragets ram. Rättshandlingsförmågan tas i huvudsak bort.
Tillgång till egna bankkonton oavsett spärr	Hm har inte tillgång till sina bankkonton. Får dock disponera inkomster av eget arbete om inte annat beslutats.

Hm kan skriva en fullmakt om denne förstår	Hm kan inte skriva fullmakter inom förvaltarens behörighet
Godmanskapet upphör på huvudmannens begäran (om denne förstår)	Förvaltarskapet upphör med stöd av läkarintyg och utredning som visar att skada/fara inte föreligger. Omprövas varje år av överförmyndarmyndigheten.
Har kvar rösträtt	Har kvar rösträtt
Kungörs inte	Anordnande av förvaltarskap kungörs i Post och Inrikes tidningar
Kan vara vårdnadshavare tillika förmyndare för barn	Huvudmannen kan inte vara förmyndare för barn men väl vårdnadshavare
<p>I strikt personliga angelägenheter har varken god man eller förvaltaren någon beslutanderätt. Det innebär tex att ställföreträdaren inte kan besluta i sjukvårdsfrågor eller besluta var hm ska bo. Att ansöka om boende kan denne göra men om inte hm vill kan inte ställföreträdaren ordna med verkställighet. Exempel på strikt personliga frågor kan vara vigsel, abort, skönhetsoperationer, medgivande till tvångsvård.</p>	

6. Vem beslutar om god man?

Det är **tingsrätten** som på ansökan från överförmyndarmyndigheten, huvudmannen eller anhöriga fattar beslut om anordnade, utökning eller inskränkning av godmanskap och förvaltarskap, samt förordnar den som ska vara god man eller förvaltare.

Det är också tingsrätten som beslutar om att godmanskap eller förvaltarskap ska upphöra.

Vid byte av god man eller förvaltare **beslutar överförmyndarmyndigheten**. Observera att en god man eller förvaltare måste kvarstå tills en ny ställföreträdare är förordnad.

Godmanskapet eller förvaltarskapet är ett **lekmannauppdrag**.

Om det krävs expertkunskaper, till exempel vid en fastighetsförsäljning eller större kapitalplaceringar, bör god man eller förvaltare anlita någon som har dessa kunskaper.

7. Vad ingår i ditt uppdrag?

Uppdragets omfattning framgår av tingsrättens beslut och det **registerutdrag** som överförmyndarmyndigheten sânt ut.

Uppdraget kan innebära att:

- Bevaka huvudmannens rätt
- Förvalta huvudmannens egendom
- Sörja för huvudmannens person

En god mans/förvaltares uppgifter är delvis beroende av förhållandena i det **enskilda fallet**. Enligt lagtexten i föräldrabalken framgår att du som god man/förvaltare omsorgsfullt ska fullgöra dina skyldigheter och alltid handla på det sätt som bäst gagnar huvudmannen.

Det innebär att du som god man/förvaltare alltid ska stå på din huvudmans sida om det uppstår intressekonflikter mellan honom/henne och till exempel huvudmannens arvingar eller vårdpersonal.

Bevaka rätt

Att bevaka rätt innebär två delar:

1. Att i samband med rättshandlingar ta tillvara huvudmannens intressen genom att tex
  - Bevaka rätt i dödsbo
  - Ingå avtal åt huvudmannen
  - Företräda huvudmannen vid uppsägning av bostad och försäljning av bostad
  - Bevaka rätt i samband med skulder
  - Bevaka rätt hos tingsrätten eller hyresnämnden
2. Att bevaka rätt gentemot myndigheter, till exempel
  - Göra ansökning till socialtjänsten om LSS- insatser, hemtjänst, färdtjänst etc
  - Göra ansökningar hos försäkringskassan och pensionsmyndigheten
  - Ansöka om skuldsanering
  - Överklaga beslut från myndigheter som framstår som felaktiga

Förvalta egendom

Uppgiften innebär, om inte ditt förordnande anger annat, förvaltning av all egendom tillhörande huvudmannen.

Förvalta egendom betyder att sköta huvudmannens ekonomi, ta hand om pension och bidrag, betala räkningar, lämna fickpengar, förvalta kapital, värdehandlingar, fastigheter med mera och att se till att huvudmannens egendom är tillfredsställande försäkrad.

Grundläggande för förvaltningen enligt föräldrabalken är att huvudmannens medel skall:

”I skälig omfattning användas för huvudmannens uppehälle, utbildning och nytta i övrigt”
och att de medel som inte används för sådana ändamål skall:

”Placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning”

Det föräldrabalken säger är att huvudmannen ska få det han/hon behöver och har råd till samt att resterande medel (pengar) ska placeras tryggt. Med skälig avkastning avses inget annat än normal bankränta

Du får **aldrig** spekulera med din huvudmans pengar.

Om ditt förordnande omfattar att förvalta huvudmannens egendom så är du redovisningsskyldig till överförmyndarmyndigheten vad avser den ekonomiska förvaltningen.

Sörja för person

Sörja för person kan även kallas personlig intressebevakning.

Det är en viktig uppgift. Uppgiftens innehåll kan inte bestämmas generellt utan avgörs i det enskilda fallet.

Sörja för person innebär **inte** att gode mannen/förvaltaren själv ska sköta om och vårda huvudmannen.

Gode mannen/förvaltaren har i stället följande roll:

- Vara en länk mellan huvudmannen och den sociala omgivningen utanför huvudmannens boende- och vårdmiljö
- Genom regelbundna besök hos huvudmannen och kontakter med till exempel vårdpersonal och hemtjänst se till att huvudmannen har en bra boendemiljö, får god vård och omsorg samt så hög livskvalitet som möjligt
- Minst en gång per månad ska du som god man/förvaltare besöka din huvudman.
- Ta initiativ till att huvudmannen får till exempel en kontaktperson eller att besöksverksamhet ordnas genom någon frivilligorganisation.
- I övrigt uppmärksamma huvudmannens behov av sociala kontakter, fritidsverksamhet, daglig sysselsättning, rekreation med mera och ta de initiativ som är lämpliga.

8. Dina uppgifter som god man/förvaltare

För att få nödvändig information behöver du snarast **kontakta** din företrädare (om sådan funnits) och/eller huvudmannen, dennes anhöriga, kurator, personal på vårdinrättningar etc. Uppvisa vid behov ditt registerutdrag som i princip fungerar som en fullmakt.

Underrätta försäkringskassa, pensionsmyndighet, banker, hyresvärd, eventuellt boende med flera om ditt uppdrag genom att lämna en kopia på ditt registerutdrag.

Inom två månader efter förordnandet ska du upprätta en **förteckning** över huvudmannens samtliga tillgångar och skulder. Detta görs på en särskild blankett. Blanketten lämnar du in till överförmyndarmyndigheten för granskning tillsammans med de verifikat som beskrivs nedan.

Om du **efterträder** en god man/förvaltare behöver du inte upprätta en förteckning. Du tar istället vid där den förra gode mannen/ förvaltaren slutade. Dennes utgående saldon blir dina

ingångssaldon som ny god man/förvaltare.

Du har skyldighet att granska den tidigare ställföreträdarens förvaltning, du kommer att få del av senaste redovisningen och har tillgång till tidigare redovisningar i de handlingar som förvaras hos överförmyndarmyndigheten.

9. Förteckning

Blanketten skickas ut till dig av överförmyndarmyndigheten när du fått ett nytt uppdrag som god man eller förvaltare. Blanketten med anvisningar finns även på hemsidan.

Huvudman

Huvudmannens namn, personnummer, adress och vistelseadress, t.ex sjukhem, gruppbostad, sjukhus etc.

God man/förvaltare

Här fyller du i dina uppgifter om namn, adress, telefon m.m.

Vi ber dig ange telefonnummer såväl till din bostad som eventuellt arbete.

Det är viktigt för oss att kunna ta kontakt med dig.

Om du har mobiltelefon och e-postadress ange även dessa.

Förordnandedag. Din förordnandedag framgår av registerutdraget.

Du ska redovisa din huvudmans **tillgångar och skulder** per denna dag. Det är inte tillräckligt med kontoutdrag utan du ska beställa en **ekonomisk översikt** (kapital och räntebesked) av din huvudmans bank, annars kan man inte vara säker på hur många konton eller lån huvudmannen har. Detsamma gäller värdepapper.

Observera att alla saldon du lämnar på förteckningsblanketten ska vara per förordnandedag. Det är också viktigt att du tänker på att **ingen** beräknad (upplupen) ränta ska tas med. Den betalas ju inte ut förrän vid årsskiftet och då som först blir den en inkomst för din huvudman

Förteckning ska avges på heder och samvete och fel kan medföra straffansvar enligt brottsbalken. Underlåtenhet att i rätt tid avge redovisning till överförmyndarmyndigheten kan medföra vitesföreläggande, det vill säga god man/förvaltare anmodas vid vite att fullgöra sitt åliggande.

Efter överförmyndarmyndighetens granskning av förteckningen får du tillbaka en kopia, möjligen med kommentarer om det finns några brister i redovisningen. Förteckningen ska sedan ligga till grund för dina ingångsvärden i den årsräkning som du ska sända in till överförmyndarmyndigheten före 1 mars nästföljande år.

Bankmedel

Du ska ange bankens namn, kontonummer och innestående belopp (saldo) per **förordnandedag**.

Beloppet ska vara **exklusive** upplupen ränta.

Den redovisas istället som inkomst i nästa årsräkning. Du behöver inte redovisa öresbelopp utan avrunda till närmaste jämna belopp.

Det ska tydligt framgå att alla konton utom transaktionskontot är spärrade, säg till banken om detta trots att det är banken som ska bevaka detta.

Hur kontostrukturen ska se ut kan du läsa om längre fram.

Alla konton ska stå i huvudmannens namn. Du får under inga omständigheter ha flera huvudmäns pengar på samma konto eller huvudmannens pengar på ditt eget konto. Se till att tillgångarna har så god ränta det går. Om större belopp står på allkonto eller liknande, bör de placeras på konton med bättre avkastning, tala med din huvudmans bank om detta.

Värdepapper

Aktier ska redovisas med kursvärdet per förordnandedag.

Det är **marknadsvärdet** och inte deklarationsvärdet som ska anges. Ange antalet aktier för varje slag av aktie.

Fondandelar ska anges till **antalet** per förordnandedag.

Detsamma gäller optioner, teckningsrätter och andra typer av värdepapper. **Obligationer** ska anges till **nominellt** belopp, uppgift om utfärdare, räntesats och utgivningsår.

Om värdepapper förvaras i depå, dvs om bank eller värdepappersföretag sköter förvaltningen av värdepapperen, ska depåförteckning läggas med.

Huvudmannen kan själv naturligtvis alltid ta ut medel om han/hon vill (gäller ej vid förvaltarskap).

Bankfack

Om din huvudman har ett bankfack ska du fråga huvudmannen om du får titta efter vad som finns där.

Vill inte din huvudman att du tittar i bankfacket ska du respektera det. Kan inte huvudmannen lämna samtycke måste läkare intyga att huvudmannen inte förstår vad saken gäller.

När du inventerar bankfacket ska du ha sällskap av en anställd i banken som får närvara vid upprättande av en förteckning över innehållet i bankfacket.

Finns kontanter i bankfacket ska de sättas in på konto i huvudmannens namn på banken.

I bankfacket kanske finns gravbrev, bostadsrättsbevis, lagfartshandlingar, testamente, bilregistreringspapper etc.

OBS! Allt annat än kontanter som finns i bankfacket ska ligga kvar!

Om huvudmannen förvarar sitt testamente i bankfacket kan testamentet ibland ge en vägledning vid en eventuell lägenhets- eller fastighetsavveckling.

Om testamentet är förseglat får du inte öppna det!

Testamente ska lämnas kvar i bankfacket.

Inventeringslistan bifogas med förteckningen.

Fastighet/Bostadsrätt

Du ska kontrollera om din huvudman äger en fastighet.

På deklarationsblanketten finns uppgift om din huvudmans fastighetsinnehav, har du inte tillgång till den kan du beställa en kopia av Skatteverket. Du kan också skriva till Skatteverket (närmaste skattekontor) och begära uppgift om din huvudmans fastighetsinnehav. Uppgiften om en person äger fastighet är inte offentliga därför kan du inte ringa om detta. Hör med Skatteupplysningen 0771 - 567 567.

Fastigheter ska redovisas med **taxeringsvärdet**.

Att huvudmannen äger fastigheten ska styrkas med lagfartsbevis eller utdrag från Skatteverket.

Det är bra om ett nytaget **gravationsbevis** lämnas eftersom det även ger oss redovisning över vilka in-teckningar som är uttagna i fastigheten. *Gravationsbevis utfärdas särskilt för varje fastighet och innehåller de uppgifter som framgår av fastighetsbeviskungörelsen. I beviset redovisas aktualitetsdatum i Fastighetsregistrets inskrivningsdel, registerbeteckning, tidigare registerbeteckning, areal, avskild mark, vissa taxeringsuppgifter, lagfart, tomträttsupplåtelse, tomträttsinnehav, in-teckningar m.m. samt anteckningar.* Populärt kallas gravationsbevis för "GB".

Mer info på www.lantmateriet.se

Bostadsrättslägenhet ska anges med ägd andel, föreningens namn och lägenhetens beteckning.

Innehavet ska styrkas med intyg från bostadsrättsföreningen. Av intyget ska framgå vilka panter som belastar lägenheten. Bostadsrätt redovisas med **deklarationsvärde**.

Kapitalförsäkring

Köp av en kapitalförsäkring fordrar samtycke från överförmyndarmyndigheten. Det vanligaste är att försäkringen innehåller olika fonder. Om försäkringen innehåller aktier och god man/förvaltare bestämmer vilka aktier som försäkringen ska innehålla från tid till annan, fordrar förändringar av aktieinnehavet överförmyndarmyndighetens samtycke. God man/förvaltare får inte genom en fullmakt överlåta åt någon annan att bestämma innehållet i kapitalförsäkringen.

Lösöre

Lösöre behöver inte anges såvida det inte är fråga om dyrbar konst, bil, antikviteter eller liknande.

Du bör även själv ha en förteckning över ”bättre” lösöre. Kontrollera (se till) att de är försäkrade.

Läs mer om försäkringar nedan.

Kontanter

Kontanter ska tas om hand och sättas in på huvudmannens konto.

Kontanter ska inte förvaras hemma hos dig. Du måste hålla din huvudmans och din egen ekonomi åtskild.

Om du lämnar ut kontanter till din huvudman eller boendepersonal ska du ha kvittens på överlämnad summa.

Förteckning/Skulder

Förutom att kontrollera huvudmannens skuldsättning hos banker och andra kreditinstitut, kan det ibland finnas skäl att även göra en kontroll hos kronofogdemyndigheten.

På bilagan till deklaraionsblanketten ser du vilka skulder din huvudman hade vid årsskiftet.

Skulder ska anges med varje fordringsägare för sig.

Om samma inkassoföretag har flera borgenärer som söker betalning av huvudmannen ska varje borgenär ändå anges för sig.

Mindre skuldbelopp ska redovisas och bör verifieras med inkassokrav eller liknande (till exempel förfallna obetalda räkningar för el, telefon, mindre kontokortsskulder med mera). Ej förfallna räkningar ska inte tas upp.

Det kan visa sig när årsbeskeden kommer att det finns skulder som du ej känt till. I dessa fall måste du ta upp dessa i din första årsräkning och ange att du inte kände till dem när förteckningen gjordes.

10. Fullmakter

Om du får reda på att din huvudman har ställt ut en fullmakt till någon vad avser egendomsförvaltning bör du hjälpa din huvudman att återkalla den fullmakten.

Som god man/förvaltare har du ingen kontroll över vad fullmaktsinnehavaren gör och det kan bli omöjligt för dig att fullfölja ditt uppdrag.

Om det inte är möjligt att återkalla fullmakten på grund av huvudmannens hälsotillstånd bör du flytta tillgångarna till en annan bank. Om huvudmannen motsätter sig detta eller om fullmakten gäller generellt (på alla banker) skall du omedelbart kontakta överförmyndarmyndigheten som då bör överväga att ansöka om upphörande av ställföreträdarskapet.

11. Testamente

Om huvudmannen förvarar sitt testamente i bankfacket kan testamentet ibland ge en vägledning vid en eventuell lägenhets- eller fastighetsavveckling.

Om testamentet är förseglat får du inte öppna det.

Testamente ska vid inventering av bankfack ligga kvar i bankfacket!

Om din huvudman vill skriva testamente ska du endast boka tid hos någon jurist åt honom/henne. God man/förvaltare ska ej bevittna testamente, ej heller delta vid upprättandet.

Om din huvudman är del av ett dödsbo kan du som **god man/förvaltare inte med rättslig verkan godkänna ett testamente**. Du kan endast bekräfta att du mottagit eller tagit del av testamentet för din huvudmans räkning. Om din huvudman är bröstarvinge ska du bevaka att det sker en jämkning för laglotten dvs att din huvudman inte får mindre än halva arvsloten.

Under de sex månader som därefter följer har du möjlighet att klandra testamentet. Klander kan till exempel bli aktuellt om det föreligger ett formfel eller testator inte varit vid sina sinnes fulla bruk vid tiden för testamentets undertecknande. Har du inte klandrat testamentet inom denna tidsperiod vinner testamentet laga kraft gentemot din huvudman.

Som god man eller förvaltare får du inte bevittna ett förordnande till någon som du företräder.

12. Budget/ekonomi

När du tillträder ditt uppdrag bör du alltid och om möjligt i samråd med din huvudman upprätta någon form av budget.

I mer komplicerade fall, då det finns stora skulder, kan du kontakta kommunens budgetrådgivare/konsumentsekreterare för hjälp.

Du kan också själv kontakta långivare och göra överenskommelse om delbetalning för din huvudmans räkning. Har din huvudman dålig ekonomi och till exempel saknar pengar till nya glasögon, översyn av sina tänder eller annat nödvändigt finns det möjligheter för dig att söka försörjningsstöd hos socialtjänsten till en speciell åtgärd.

NIX-telefon

I de fall din huvudman inte kan stå emot telefonförsäljare kan du gå in och spärra telefonnumret via NIX-telefon. Då spärras telefonnumret mot samtal för försäljning, marknadsföring och insamling.

Man kan spärra telefonnumret via automatiskt telefonsvar på tel. 077 – 228 00 00, på webben eller skriftligt.

Se vidare www.nixtelefon.org/sa-nixar-du/

Gemensamt hushåll och redovisning

Din huvudman kan vara sammanboende med hustru/sambo eller med dig själv. Ni har då gemensamma utgifter för boende, telefon, elräkningar, mat etc. och det blir inte meningsfullt att försöka hålla isär kostnaderna. Det enklaste är att avstå ett redovisa med kvitton och med konton som tillhör fler personer. Gör istället en budget där du räknar ut hur mycket din huvudman ska bidra med i månaden för de gemensamma kostnaderna.

- Utifrån budgeten betalar huvudmannen samma summa varje månad
- Du för över samma summa varje månad från det konto du som god man eller förvaltare disponerar (transaktionskontot) till den personen i hushållet som betalar de gemensamma räkningarna varje månad
- Du behöver inte redovisa fakturor och kvitton till överförmyndarmyndigheten för de gemensamma utgifter som ryms inom budgeten
- I årsräkningen redovisar du hur mycket huvudmannen har betalt till den gemensamma budgeten under året.
- Om det är makar som delar hushåll finns ett ömsesidigt försörjningsansvar och det kan innebära att tex. mannen bidrar med mer pengar varje månad till den gemensamma budgeten. Konsumentverket har gjort budgetförslag för vad olika hushållsposter kostar. Använd gärna denna.
- Huvudmannens egna utgifter tex vårdavgifter och mediciner ska du redovisa på vanligt sätt med verifikationer i form av tex kontoutdrag från transaktionskontot
- Du kan samråda med överförmyndarmyndigheten

Räkenskaper

Som god man/förvaltare måste du föra räkenskaper över huvudmannens inkomster och utgifter. Det räcker i princip att detta görs i en kassabok. Räkenskaperna bildar underlag för redovisningen som du lämnar till överförmyndarmyndigheten varje år.

Pengar och papper som tillhör huvudmannen ska förvaras för sig.

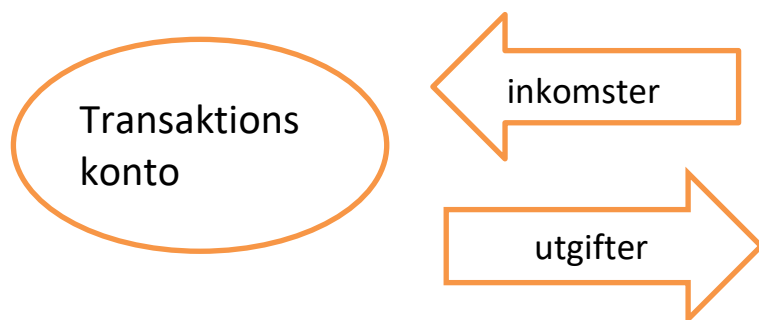
Du får inte blanda samman din huvudmans pengar eller papper med dina egna och om du har fler uppdrag ska de hållas isär.

Du ska också som god man/förvaltare se till att spara räkenskaper och verifikationer (kvitton, kontoutdrag). I samband med granskning kan överförmyndarmyndigheten begära att du ska styrka de uppgifter som lämnats i årsräkningen. Då får du lämna in alla papper.

Räkenskaperna och verifikationerna ska sparas i tre år efter det att ditt uppdrag har upphört. Därefter ska du skicka samtliga verifikationer till den som är behörig att ta emot dem. Till exempel till den som äger dödsboet efter din huvudman eller alternativt den nye gode mannen/förvaltaren om sådan finns.

13. Rekommenderad kontostruktur

Det är viktigt med samarbete mellan den gode mannen och huvudmannen. Ett fungerande godmanskap bygger på att huvudmannen inte tar ut pengar från det konto du disponerar, det så kallade transaktionskontot.

- Transaktionskontot disponeras av ställföreträdaren
- Alla regelbundna inkomster förs in på kontot
- Alla regelbundna, fasta utgifter betalas från kontot
- Många poster i årsräkningen styrks av kontoutdraget från transaktionskontot
- Överföringar sker från detta konto till privata medel/fickpenningkonto
- Det får inte finnas mer än max 30 tkr på kontot. Överskjutande medel sätter du in på ett sparkonto.

- Disponeras endast av personal eller av huvudmannen själv - **aldrig** av ställföreträdaren
- Ställföreträdaren gör överföringar till kontot
- Överföring hit redovisas som en utgift i årsräkningen
- Hur huvudmannen använder sina pengar ska inte redovisas till överförmyndarmyndigheten
- Hur personalen bistår huvudmannen med medlen ska inte heller redovisas, men du som god man kan naturligtvis be att få se redovisningen
- Behållningen på detta konto redovisas inte som en tillgång då insättningen hit redovisats som en utgift, men kontot ska omnämnas på sista sidan i årsräkningen
- Det ska framgå av ditt transaktionskonto att en överföring gjorts till huvudmannens fickpenningkonto.

Sparkonto

- Huvudmannens sparmedel ska finnas på ett eller flera sparkonton. Samtliga konton ska vara försedda med så kallad överförmyndarspär. Banken ska spärra alla sparkonton.
- Alla uttag kräver överförmyndarmyndighetens samtycke.
- Överföring mellan spärrade konton kräver inte överförmyndarmyndighetens samtycke och inte heller mellan spärrade konton på olika banker.
- Inkomster av försäljning av fonder till exempel ska sättas in på ett spärrat konto.
- Du ska ange på din årsräkning till överförmyndarmyndigheten att kontona är spärrade och visa detta med verifikat från banken.

14. Fickpengar/privata medel

Huvudmannen hanterar eget kort

Kan din huvudman hantera ett bankkort kan du se till att ett sådant knyts till huvudmannens fickpengskonto. Då kan du föra över pengar till fickpengskontot som huvudmannen sedan kan köpa mat, kläder eller annat för.

Det som huvudmannen själv köper för sina fickpengar behöver hen inte uppvisa kvitto för. Men om det är någon annan som hjälper huvudmannen att köpa något är du skyldig att kontrollera att pengarna kommit huvudmannen till godo genom kassabok och kvitton.

Kan banken av någon anledning inte sätta överförmyndarspär på fickpengskontot så ska du be om att de lägger in en notering om att huvudmannen ensam disponerar kontot. Huvudmannen kan också ha ett bankkort kopplat till fickpenningkontor för uttag i bankomat.

Kontanter/bankkort direkt till hemtjänst, anhöriga eller boendepersonal

Om din huvudman inte själv kan hantera kort eller kontanter kan du mot kvittens lämna dem till exempelvis boendepersonal. Om du överlämnar kontanter direkt till din huvudman eller till personal ska du alltid få en kvittens. Personalen ska då föra kassabok och spara kvitton. Följ sedan regelbundet upp och begär att få se kvitton som verifierar inköpen så att du kan försäkra dig om att huvudmannen fått nytta av pengarna. Du kan också genom banken få ett bankkort som en utvald personal får hantera. Samråd med banken.

15. Deklaration

Som god man/förvaltare ska du se till att din huvudmans deklARATION lämnas in i tid. Du ska kontrollera (om möjligt tillsammans med din huvudman) att uppgifterna är riktiga.

Skuldräntor

Har din huvudman skulder hos olika inkassoföretag eller kronofogden så läggs det på ränta hela tiden som skulden finns kvar.

Betald ränta är avdragsgill i din huvudmans deklARATION. För att kunna nyttja avdraget måste du som god man/förvaltare kontakta aktuella inkassoföretag (lämpligen efter årsskiftet) för att få uppgift om hur mycket skuldränta som har betalats under året.

Varken inkassoföretagen eller kronofogden är skyldiga att automatiskt meddela gäldenären (person som är skyldig pengar) hur mycket ränta som betalats under året. Detta får var och en själv ta reda på.

Avdrag kan sökas för inbetald skuldränta 5 år tillbaka i tiden.

Skriv ett brev till inkassoföretaget och begär uppgift om inbetald skuldränta varje år för sig.

16. Internetbank/Girobetalning

Gode män/förvaltare förutsätts lägga upp arbetet på minst arbetskrävande sätt. Återkommande räkningar som hyra och liknande kan med fördel skötas via autogiro eller internetbank i de fall banken har ett system som medger att en god man/förvaltare gör detta via internet.

Förutom att du spar tid när du använder internetbanken får du en mycket bra överblick över ekonomin. Du kan när du vill kolla saldo på konton, betala räkningar, se över sparande och lån eller köpa och sälja fonder som inte fordrar överförmyndarmyndighetens samtycke.

Har din huvudman till exempel ett eget konto med fickpengar kan du på ett snabbt och smidigt sätt se vad som händer på kontot och göra överföringar till din huvudman.

Kontakta din huvudmans bank för att få ta del av de alternativ som finns.

Observera att som god man/förvaltare får du **aldrig** blanda dina pengar/konton etc med din huvudmans.

Du har rätt att disponera transaktionskontot, men du ska ha "tittbehörighet" på andra spärrade sparkonton. Dels för att du årligen ska redovisa ränteintäkter, saldon och du behöver veta hur mycket tillgångar huvudmannen har.

17. Försäkringar

Kontrollera/ombesörj att din huvudman har en hemförsäkring men du kan naturligtvis inte tvinga någon att teckna en försäkring.

Hemförsäkringen är en mycket viktig försäkring och bör skaffas även om man inte tycker man äger något av värde.

Hemförsäkringen består egentligen av flera olika försäkringar som dels kan ersätta skador på privat egendom och dels ge ersättning om man själv skadas eller blir skadeståndsskyldig.

Förutom ersättning för stulna eller förstörda ägodelar ger hemförsäkringen även ett rättsskydd, ett ansvarsskydd, ett reseskydd och ett överfallsskydd. Det går även att teckna tilläggsförsäkring tex bostadsrättstillägg.

18. Särskild postadress

När du tillträder ditt uppdrag som god man/förvaltare ska du fundera på om det är lämpligt att ange din adress som så kallad ”särskild postadress” för din huvudman. Då får du post från myndigheter och företag som uppdaterar adresser mot folkbokföringen. I vissa fall får du kontakta fakturaavsändare. Helt privat post går som vanligt till huvudmannen.

Detta innebär att posten kommer till dig men att din huvudman fortfarande är folkbokförd på rätt adress, förutsättningen är naturligtvis att det finns ett samtycke från huvudmannen om denne förstår vad saken gäller.

Om du misstänker att din huvudman slänger eller ”slarvar bort” brev och räkningar som kommer, bör du diskutera med din huvudman om de konsekvenser som uppstår. Det innebär att du inte kan förvalta dennes ekonomi. Det kan i slutändan leda till att du kontaktar överförmyndarmyndigheten och att det öppnas en utredning om det finns ett faktiskt samtycke till godmanskapet från huvudmannens sida. Det kan leda till ett upphörande av godmanskapet alternativt en utredning om det finns skäl för anordnande av ett förvaltarskap.

För mer information se www.skatteverket.se – särskild postadress

19. Försäkringskassa/pensionsmyndigheten

Du skall se till att din huvudman har de bidrag som han/hon är berättigad till.

Pensionsmyndigheten handlägger frågor om **ålderspension** och därtill **knutet bostadstillägg**.

Om alla pensionsförmåner tagits ut och dessa inte räcker till skälig levnadsnivå kan din huvudman vara berättigad till **äldreförsörjningsstöd**.

Försäkringskassan handlägger **aktivitetsersättning** och **sjukersättning**.

Aktivitetsersättning är en ersättning som din huvudman kan få om hen är mellan 19 och 29 år och har en sjukdom eller en funktionsnedsättning som gör att hen inte kan arbeta under minst ett år. Under tiden med aktivitetsersättning kan hen få stöd och hjälp med att kunna börja arbeta.

Sjukersättning är en ersättning din huvudman kan få om hen har fyllt 19 men inte 65 år och troligen aldrig kommer att kunna arbeta heltid på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning.

Har din huvudman något funktionshinder kanske det finns andra bidrag du kan söka hos Försäkringskassan.

Här är exempel på bidrag du kan söka:

Merkostnadsersättning, vårdbidrag (tom juni det är huvudmannen fyller 19 år), bilstöd, assistansersättning, arbetshjälpmedel.

Mer information finns på Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens hemsida:

www.forsakringskassan.se 0771 – 524 524

www.pensionsmyndigheten.se 0771 - 776 776

Assistansersättning – undertecknande av räkning

Har din huvudman personliga assistenter är det normalt att du som god man/förvaltare företräder din huvudman i kontakter med Försäkringskassan.

Det innebär att räkningen kan undertecknas av den gode mannen/förvaltaren om det kan anses ingå i uppdraget (bevaka rätt) och att undertecknandet i så fall sker på heder och samvete. Då du som god man/förvaltare undertecknar räkningen på heder och samvete är det viktigt att du inte skriver på något som du inte är helt säker på.

Har du undertecknat på heder och samvete och det sedan visar sig att lämnade uppgifter inte är korrekta, kan du dömas för vårdslös eller osann försäkran BrB 15 kap. 10 §.

Du ska bara underteckna räkningen om du verkligen kan intyga hur många timmars assistans din huvudman har fått. Försäkringskassan får finna andra lösningar då du som god man/förvaltare inte kan fullgöra detta.

Merkostnadsersättning

Merkostnader är kostnader som man har på grund av sin funktionsnedsättning, alltså kostnader utöver de som är vanliga för personer i samma ålder utan funktionsnedsättning. Merkostnader kan vara engångskostnader eller återkommande kostnader, till exempel för förbrukningsmaterial.

Arvodeskostnader till god man är en annan sådan kostnad.

Arvode till god man räknas som en merkostnad under förutsättning att det är huvudmannen själv som betalar. Kostnad för god man eller förvaltare kan godtas först när det finns ett arvodesbeslut från överförmyndarmyndigheten.

Som god man/förvaltare ska du undersöka om din huvudman har rätt till merkostnadsersättning.

Försäkringskassan bedömer vad som är merkostnader. Vidare information om merkostnadsersättning finns på Försäkringskassans hemsida www.forsakringskassan.se

Tandvård

Alla som är försäkrade i Sverige har rätt till **statligt tandvårdsstöd** från det år de fyller 24 år. Det statliga tandvårdsstödet finns till för att ge ekonomiskt stöd till patienter som behöver tandvård och för att skydda mot höga kostnader.

Tandvårdsstödet har tre delar:

Allmänt tandvårdsbidrag

Allmänt tandvårdsbidrag kan användas till undersökningar, förebyggande behandlingar och all annan tandvård som ger rätt till statligt tandvårdsstöd.

Särskilt tandvårdsbidrag

Det riktar sig till personer som har sjukdomar eller funktionsnedsättningar som ökar risken för försämrad tandhälsa. Bidraget används till förebyggande tandvård för att hjälpa patienterna att behålla en god tandhälsa. Tandläkaren eller tandhygienisten bedömer om patienten har rätt till bidraget.

Högekostnadsskydd

Patienter som har höga tandvårdskostnader behöver bara betala en del av kostnaderna själv.

För att vårdgivaren ska kunna bedöma om patienten har rätt till bidraget behövs ett underlag. Vilket underlag som krävs beror på patientens diagnos eller tillstånd.

Mer information finns på Försäkringskassans hemsida: www.forsakringskassan.se

20. Socialtjänstlagen och Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade

Om du ska ansöka om insatser enligt **socialtjänstlagen**, till exempel hemtjänst, matdistribution eller boendestöd för din huvudman ska du kontakta kommunens biståndshandläggare.

Har din huvudman rätt till insatser enligt **LSS** (Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade) ska du vända dig till LSS-handläggaren

Socialtjänstlagen (SoL)

Socialtjänstlagen innehåller bland annat bestämmelser och rättigheter till ekonomiskt och socialt stöd. Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Exempel på insatser som kan beviljas enligt socialtjänstlagen för livsföring i övrigt: anhörigstöd, boendestöd korttidsvistelse, inköp av dagligvaror, ledsagning enligt SoL, matlagning/matdistribution, hemtjänst, särskilt boende.

För mer information om ansökningar enligt socialtjänstlagen kontakta socialtjänsten i den kommun din huvudman är folkbokförd eller via kommunens hemsida.

Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service som människor kan behöva utöver det som de kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger. En begäran om stöd och service från en person som ingår i lagens personkrets bör i första hand prövas enligt LSS om det är en insats som regleras i lagen. Motivet till detta är att det i allmänhet får antas vara till fördel för den enskilde.

Vem gäller LSS för?

LSS gäller för personer med utvecklingsstörning, autism eller autism-liknande tillstånd, personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Tio rättigheter/insatser

1. Rådgivning och annat personligt stöd (Västra Götalandsregionen, vuxenhabiliteringen)
2. Personlig assistans
3. Ledsagarservice
4. Kontaktperson
5. Avlösarservice i hemmet
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
8. Boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom
9. Boende med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad
10. Daglig verksamhet

För mer information kontakta din kommun eller gå in på 1177.se och sök LSS. Information om SoL och LSS finns även på www.kunskapsguiden.se

21. Kronofogdemyndigheten (KFM)

Har din huvudman skulder som bevakas av kronofogden ska du kontakta dem för att få ett utdrag över skulderna. Detta behöver du för att kunna fylla i och lämna in tillgångsförteckningen till överförmyndarmyndigheten.

Finns det beslut om indrivning ska du kontrollera att de uppgifter om inkomster och utgifter som är registrerade hos kronofogden stämmer.

Arvode till god man/förvaltare kan ingå i förbehållsbeloppet. Kronofogden kan göra tillägg för kostnaden som den enskilde ska stå för enligt överförmyndarmyndighetens beslut. Den enskilde får alltid behålla ett förbehållsbelopp plus hyra plus kostnader för god man/förvaltare. Du bör spara ett belopp varje månad så att du året därefter kan ta ut ditt arvode efter överförmyndarmyndighetens beslut. Meddela kronofogden vilket konto du sparar på så att inte utmätning sker på detta konto.

Skuldsanering

Om din huvudman har stora skulder kan du ansöka om skuldsanering. Börja med att kontakta kommunens budgetrådgivare/konsumentsekreterare som hjälper till med detta.

Du kan också skriva direkt till fordringsägarna och begära avskrivning/nedskrivning av skulderna eller avbetalning.

För mer information se www.kronofogden.se eller kommunens hemsida ang Budget- och skuldrådgivning.

22. Skatteverket

Skatteverket är förvaltningsmyndighet för skatt, folkbokföring och bouppteckningar. Verksamheten bedrivs till största delen på kontoren, som finns över hela landet. Kontoren tar emot och granskar deklARATIONER samt hanterar andra skatteärenden åt medborgare och företag. En del kontor sköter även folkbokföringsärenden, t.ex. flyttningar och personbevis, och bouppteckningsärenden.

För mer information se www.skatteverket.se

Har du allmänna frågor om skatt och folkbokföring kan du ringa Skatteupplysningen, 0771-567 567.

Dina kontakter som god man/förvaltare med skatteverket gäller kanske uppgift om din huvudmans deklARATIONER, skatt, fastighetsinnehav och adressändring.

23. Hyresvärd

Om din huvudman bor i en lägenhet bör du meddela hyresvärden att du blivit god man/förvaltare.

Kan du inte få ta del av hyreskontraktet genom din huvudman, be hyresvärden om en kopia.

24. Vårdboende/TV-avgift

Om din huvudman bor på ett särskilt boende, gruppboende eller annat boende där det finns vårdpersonal eller liknande, ska du överlämna kopia på ditt registerutdrag för att de ska veta om att du är god man/förvaltare.

Observera att det är du i egenskap av god man/förvaltare som är ansvarig för din huvudmans ekonomi och det är du som ska betala räkningar osv. Personalen på boendet ska endast hantera/hjälpa huvudmannen med hans egna medel (fickpengar).

Tänk på att om din huvudman bor på särskilt boende/gruppboende eller annat boende med omfattande vårdinsatser ingår Radio- och TV-avgift till Radiotjänst. Har din huvudman eget avtal ska du säga upp detta efter kontakt med enhetschefen för boendet eller med Radiotjänst.

25. Årsredovisning

Ställföreträdare är enligt FB 12 kap 5§ skyldiga att ”fortlöpande föra räkenskaper över sin förvaltning och göra anteckningar om sina åtgärder i övrigt”.

Det innebär att de ska föra en kassabok och någon form av ”loggbok”.

Före den första mars varje år ska du lämna in en årsräkning och en redogörelse för året som har gått.

Mer detaljerade anvisningar finns på överförmyndarmyndighetens hemsida. Läs dessa när du får ett nytt uppdrag så blir din årsräkning lätt att klara.

Första årsräkning omfattar i allmänhet tiden från förordnandedagen till den 31 december.

På tillgångsförteckningen finns dina ingångsvärden. Blanketter för redovisning finns på vår hemsida på www.uddevalla.se

Om du inte själv kan skriva ut dessa får du höra av dig till överförmyndarmyndigheten.

Årsräkningen ska lämnas på heder och samvete och medvetna fel eller vårdslöshet kan medföra straffansvar enligt brottsbalken.

Överförmyndarmyndigheten kommer att granska årsräkningen och på denna antecknas

- utan anmärkning
- med anmärkning
- ev. med granskningsmeddelande dvs vad du ska rätta till eller göra

Om överförmyndarmyndigheten överväger anmärkning får du dessförinnan möjlighet att yttra dig. Om bristerna är allvarliga kan överförmyndarmyndigheten besluta att entlediga dig från ditt uppdrag.

Om god man/förvaltare inte kommer in med redovisning i rätt tid kan detta medföra vitesföreläggande, det vill säga god man/förvaltare anmodas vid vite att fullgöra sitt åliggande.

Om det finns särskilda skäl kan överförmyndarmyndigheten bevilja dig anstånd med att lämna in din redovisning. Du måste ansöka före den 1 mars för att anstånd ska kunna beviljas.

Redogörelse

Du ska tillsammans med årsredovisningen lämna en redogörelse på en särskild blankett över ditt arbete under året.

Redogörelsen ingår i underlaget för överförmyndarmyndighetens granskning och måste bifogas.

Det är redogörelsen som är underlag vid bedömningen av arvodets storlek, därför är det viktigt att den är detaljerad så att överförmyndarmyndigheten får en riktig uppfattning över ärendets karaktär. Även årsredovisningen kan ge en bild av förvaltningens omfattning och svårighetsgrad.

På redogörelsen anger du om du begär arvode. Detta gör du via kryssrutorna. Överförmyndarmyndigheten fattar beslut om arvode om redogörelsen är fullständigt ifylld och undertecknad av dig. **Även om du inte begär arvode ska redogörelsen bifogas årsredovisningen.**

Det är redogörelsen som är underlag för beslut om utbetalning av arvode.

26. Huvudmannens samtycke

En god man ska ses som ett biträde till sin huvudman. Huvudmannen behåller alltid sin sk. **rättshandlingsförmåga**. Ett sätt att förstå begreppet är att dela in det i behörighet och personlig förmåga. Behörigheten har alltid huvudmannen men den personliga förmågan kan ha försvunnit

- Huvudregeln är därför att den gode mannen alltid ska ha sin huvudmans samtycke.
- Om huvudmannen inte förstår pga. sitt hälsotillstånd behövs inget samtycke utan du får som god man vidta åtgärder som är till gagn och nytta för din huvudman inom ramen för ditt uppdrag.
- Om huvudmannen förstår behövs inte heller något samtycke om det är frågan om en rättshandling som ”sedvanligen företas för den dagliga hushållningen” såsom att betala räkningar. Se FB 11 kap 5§. Samtycke anses i detta fall föreligga om inte

huvudmannen innan rättshandlingen gett uttryck för annat.

- I **viktiga frågor** ska den enskilde och dennes sambo/make höras.

Överförmyndarmyndigheten har, innan samtycke lämnas till ”**förvaltningsåtgärd av större vikt**” tex en fastighetsförsäljning, skyldighet att höra den enskildes maka/sambo och närmaste släktingar.

Kan huvudmannen inte lämna samtycke till någon specifik åtgärd t.ex. försäljning av fastighet eller öppna ett bankfack, måste du skaffa ett läkarintyg som styrker att huvudmannen inte kan uttrycka sin mening på grund av sitt hälsotillstånd.

En förvaltare behöver till skillnad från en god man inte något samtycke från huvudmannen för att en rättshandling som han/hon företagit inom ramen för sitt uppdrag skall bli bindande för huvudmannen.

Det är dock viktigt att förvaltaren i frågor som rör huvudmannen inhämtar hans/hennes mening.

27. Del i dödsbo

Om din huvudman blir delägare i ett dödsbo ska du bevaka hans/hennes rätt i dödsboet.

- Om **du själv är delägare i samma dödsbo**, ska du göra en framställan till överförmyndarmyndigheten om att utse en annan tillfällig god man som företräder huvudmannen till det att dödsboet är avvecklat.

På överförmyndarmyndighetens hemsida finns mer utförlig information.

Det ska normalt göras en bouppteckning inom 3 månader från dödsfallet och sedan ska bouppteckningshandlingen ges in till Skatteverket för registrering senast en månad efter det den blivit upprättad. Därefter görs sedan en bodelning och ett arvsskifte. Du ska som företrädare för din huvudman kallas till bouppteckningen.

- Om du tror att det har givits gåvor till dödsbodelägare som ska räknas som förskott på arv ska du ställa frågor till övriga dödsbodelägare och det ska antecknas i bouppteckningen
- När det finns testamente som innebär att din huvudman fråntas rätten helt eller delvis till arv ska du endast **ta del av testamentet**, för att kunna bevaka eventuella arv (**inte godkänna**).
- Om testamentet innebär en kränkning av huvudmannens laglott ska du som ställföreträdare begära jämkning av testamentet
- Du ska som ställföreträdare delta i dödsboets förvaltning. Tillgångarna ska utredas och skulder betalas. Vissa åtgärder kräver överförmyndarmyndighetens samtycke tex om dödsboet vill sälja en fastighet eller en bostadsrätt. Det är du som gör ansökan till överförmyndarmyndigheten
- Vid ett arvsskifte ska du alltid hävda din huvudmans rätt till laglott
- Du kan aldrig göra ett arvsavstående
- Som god man/förvaltare ska du **ta ställning till föreslaget arvsskifte**. Om du godkänner arvsskiftet, skickas det vidare till överförmyndarmyndigheten för

samtycke. Skiftet eller avtalet ska undertecknas av samtliga dödsbodelägare och därefter inges till överförmyndarmyndigheten. Gör ett förbehåll i skiftet om att överförmyndarmyndigheten ska lämna sitt samtycke för att det ska bli gällande.

- I dödsbon där det finns delägare som har god man/förvaltare, är Skatteverket skyldig att sända en kopia av bouppteckningen till överförmyndarmyndigheten.

Tänk på att kontrollera förslag till arvskifte genom att jämföra med bouppteckningen. I arvskiftet ska ingå en redovisningsräkning över vad som hänt efter bouppteckningsdatum på dödsboets konton fram till skiftesdagen.

Du ska **redovisa arvet och att det är insatt på ett spärrat konto i huvudmannens namn** till överförmyndarmyndigheten snarast efter skiftet. Arvskifte ska ske inom 6 månader från bouppteckningsdatum.

Har detta inte skett ska du var 6:e månad lämna en redogörelse och förklara varför arvskifte ej genomförts, detta ska ske fram till det genomförts ett slutligt arvskifte.

Om din huvudman däremot är **ensam dödsbodelägare** blir det din uppgift som god man/förvaltare att ta hand om dödsboet, såsom att beställa begravning och ta hand om förvaltningen. I dessa fall blir det inget formellt arvskifte och därmed krävs det inget samtycke från överförmyndarmyndigheten. Om det senare uppstår behov av avyttring av fast egendom krävs det som i andra fall samtycke från överförmyndarmyndigheten.

28. Gåvor

Det råder gåvoförbud för god man och förvaltare förbudet gäller även arvsavstående.

I föräldrabalkens 14 kap. 12 paragraf står det: *”En god man/förvaltare kan inte ge bort huvudmannens egendom om det inte är fråga om personliga presenter vars värde inte står i missförhållande till den enskildes ekonomiska villkor.”*

Gåvoförbudet innebär att gåva **inte** heller kan ges med överförmyndarmyndighetens samtycke.

Gåvor till vuxna huvudmän

Då en huvudman, myndig person som har god man/förvaltare, ska mottaga en gåva krävs i vissa fall att speciella formkrav uppfylls. Vid gåva av fastighet, bostadsrätt eller tomträtt krävs att gode mannen/förvaltaren inhämtar **överförmyndarmyndighetens samtycke**.

Gåvor från vuxna huvudmän

Huvudregeln är **förbud** för en god man eller förvaltare att ge bort huvudmannens egendom. **Undantag** från förbudet är gåvor i form av ”personliga presenter”, julklappar och födelsedagspresenter till normala värden. Till exempel om din huvudman har gett sina barn en 500-lapp varje jul ska du, om din huvudman har råd, naturligtvis fortsätta med det.

Observera att det är du som god man/förvaltare som avgör om din huvudman har råd! Gåvor till juridiska personer tex kyrkliga församlingar eller ideella organisationer är inte ”personliga” och en god man kan inte påbörja eller fortsätta med en sådan tradition.

En god man/förvaltare får inte heller för huvudmannens räkning avstå från arv eller testamente.

Om huvudmannen är givare

En huvudman som har god man behåller sin rättshandlingsförmåga och får, om han/hon **har förmåga** göra vad han eller hon själv önskar med sina tillgångar. Detta gäller bara om han eller hon **har förmåga** att ge uttryck för en egen vilja och är medveten om vad en gåva innebär. Du får själv **inte** medverka vid annat än personliga presenter.

Det är klart olämpligt att du som ställföreträdare tar emot gåvor av din huvudman.

29. Försäljning, avveckling av bostad/fastighet

Avveckling av huvudmannens bostad blir ofta aktuellt när huvudmannen av någon anledning inte längre kan bo kvar hemma och/eller ekonomin inte tillåter dubbla boendekostnader.

Försäljning av fastighet eller bostadsrätt kräver **överförmyndaryndighetens samtycke**. I ansökan ska skälen till försäljningen noga anges. Om huvudmannen inte är ensam ägare ska det framgå hur stor andel han/hon äger. Till ansökan ska även köpekontrakt och två av varandra oberoende värderingar lämnas. För mer detaljerad information om vad som ska bifogas se www.uddevalla.se

Det är endast du som god man/förvaltare som kan ansöka om överförmyndaryndighetens samtycke, inte en fastighetsmäklare.

För uppsägning av **hyreslägenhet** krävs inte överförmyndaryndighetens samtycke. Likaså gäller att fritidshus på ofri grund får försäljas utan överförmyndaryndighetens samtycke.

Huvudmannens skriftliga samtycke till åtgärden ska bifogas ansökan. Om huvudmannen inte kan ge sitt samtycke på grund av sitt hälsotillstånd ska detta intygas av läkare, kurator eller annan med kompetens att bedöma detta.

Avveckling av bostad/fastighet - Yttranden

Huvudmannens make/maka/sambo och närmaste släktingar har möjlighet att, på begäran av överförmyndaryndigheten, lämna ett **yttrande** över försäljningen. Med närmaste släktingar avses oftast barn. Finns inte barn kan föräldrar, syskon och syskonbarn höras.

Som god man/förvaltare är du i övrigt **ensam ansvarig** för avvecklingen. Självklart kan t ex anhöriga vara behjälpliga med det praktiska, men ansvaret ligger på dig. Detta ansvar innebär att det är du som god man/förvaltare som ska ombesörja att avvecklingen genomförs.

Detta betyder **inte** att det ingår i ditt uppdrag att rent praktiskt genomföra flyttningen. I normalfallet ska en flyttfirma anlitas för detta.

Avveckling av bostad/fastighet - Dokumentera

Om huvudmannen själv inte kan **medverka** vid avvecklingen, se till om det är möjligt att någon nära anhörig är med. Om detta inte går ska du ha med dig någon annan person som kan intyga bostadens skick och innehåll innan avvecklingen. Som alternativ kan tänkas att du dokumenterar genom att ta fotografier eller film. Du ska som god man/förvaltare göra en relativt noggrann genomgång av bostaden innan avvecklingen tar sin början.

Om kontanter påträffas bör de sättas in på huvudmannens konto. Smycken, värdehandlingar, personliga handlingar och annat sådant av ringa storlek bör läggas i bankfack.

Före avvecklingen av bostaden bör också en förteckning över mer värdefullt lösöre upprättas och bifogas med tillgångsförteckning eller årsräkning till överförmyndarmyndigheten. (Konstföremål, smycken eller annat lösöre till mycket stora förväntade värden bör värderas av en av dig anlitad expert.)

Rent allmänt gäller att lösöre som inte är för huvudmannens nytta, ska avyttras och behållningen av detta ska sättas in på ett av huvudmannens bankkonton. Kvitto på försäljning och insättning på konto skickas till överförmyndarmyndigheten. Föremål som har särskilt personligt värde för huvudmannen eller dennes familj skall dock behållas.

Har huvudmannen utfärdat ett **testamente** bör gode mannen/förvaltaren om möjligt ta del av detta. Lösöre, som enligt testamentet ska utgå som legat till olika personer, bör ej försäljas. Om försäljning är nödvändig för att förbättra huvudmannens ekonomiska situation kan dock försäljning ske även av sådan egendom. Det är inte ovanligt att huvudmannen **förseglat sitt testamente. Godmanskapet/förvalterskapet ger ingen rätt till att bryta en sådan förseglning.**

Avveckling av bostad/fastighet - Magasinering

Möbler, glas, porslin och prydnadsföremål m.m, kan lämnas till **magasinering**. Ibland är det lämpligt att lösöre deponeras hos huvudmannens arvingar. För att en sådan lösning skall vara lämplig bör dock samtliga arvingar vara kända samt förklara sig positiva till ett sådant förfarande. De måste också vara helt överens om vad som skall deponeras hos vem.

Den som tar emot lösöret åtar sig således endast att för huvudmannens räkning **förvara** godset. Mottagaren ska skriftligen förklara sig villig att återlämna det mottagna lösöret om huvudmannen eller gode mannen/förvaltaren begär det, eller när huvudmannen avlider. Mottagaren skall även åta sig att väl vårda godset. En **skriftlig** handling skall upprättas över hela förfarandet. Godset bör förses med någon form av märkning för att det lätt skall gå att identifiera.

Det kan vara lämpligt att i stället **sälja** lösöret på auktion. Informera de anhöriga om att detta kommer att ske och när auktionen äger rum.

Avveckling av bostad/fastighet - Städning

Du ska som god man/förvaltare ombesörja att städning och rengöring av lägenhet och vind/källare görs.

Detta innebär dock inte att du som god man/förvaltare själv ska utföra sysslorna, utan skall i normalfallet anlita en städfirma om inte huvudmannens anhöriga städar. Se till att **kyl och frys töms**, så det inte finns gammal mat kvar i bostaden. Hyreskontrakt ska sägas upp, liksom **abonnemang** på exempelvis el, telefon, vatten och avlopp.

I samband med avvecklingen av lägenheten ska du som god man/förvaltare också göra **adressändring** så att din huvudman blir skriven på aktuell adress. I annat fall kan det uppstå framtida komplikationer beträffande folkbokföringen.

Avveckling av bostad/fastighet – Då anhöriga saknas

Det händer att det inte finns någon anhörig till huvudmannen då denne tex. ska flytta till ett äldreboende. Möbler och prylar i lägenheten kan behöva avyttras och om huvudmannen inte förstår kan man anlita en auktionsfirma som får kika på sakerna och bedöma vad som går att sälja. Redovisning av försäljningen och kvitto på att inkomsterna ska skickas in till överförmyndarmyndigheten när det är klart. Du kan alltid kontakta överförmyndarmyndigheten för diskussion.

Avveckling av bostad/fastighet - Köpekontrakt

Köpekontraktet ska skickas till överförmyndarmyndigheten i original. Kontraktet ska vara undertecknat av såväl köpare som säljare (av dig som god man/förvaltare). **Tänk på du ska hinna få överförmyndarmyndighetens samtycke innan den i kontraktet bestämda tillträdesdagen äger rum så sätt gärna ett datum för tillträde lite längre fram annars kan köpet eventuellt återgå om samtycket inte är klart.**

Det är endast du som god man/förvaltare som kan ansöka om överförmyndarmyndighetens samtycke. Bank eller fastighetsmäklare eller någon annan utomstående företräder inte den enskilde och har ingen behörighet att ansöka om överförmyndarmyndighetens samtycke.

Observera att det ska framgå av en särskild paragraf i köpekontraktet att köpet genomförs under förutsättning att överförmyndarmyndigheten godkänner detsamma. Om överförmyndarmyndigheten lämnar samtycke gäller det i 6 månader från beslutsdatumet.

För fast egendom eller tomträtt ska **taxeringsbevis** utvisande senaste taxeringsvärde ges in med ansökan tillsammans med **gravationsbevis** som visar hur fastigheten är belånad.

Vid försäljning av lägenhet som fastighet ska ett **värderingsutlåtande** utfärdas av tex. en annan mäklare än den som sköter försäljningen. På det sättet finns det två värderingar. Ett alternativ till två värderingar är att mäklaren annonserar ut fastigheten och att budlistan

lämnas in av ställföreträdaren till överförmyndarmyndigheten tillsammans med andra handlingar.

Lägenhet/fastighet ska säljas på öppna marknaden, annars kan ju inte din huvudman garanteras marknadsvärde för sin egendom!

När försäljningen är klar ska du sedan i årsräkningen redovisa försäljningslikviden som en inkomst. Pengarna ska sättas in på ett konto som är **överförmyndarspärret**
Kopia av eventuell likvidavräkning ska också sändas in till överförmyndarmyndigheten.

30. Krav på överförmyndarmyndighetens samtycke

Enligt gällande lagstiftning är du som god man/förvaltare skyldig att inhämta överförmyndarmyndighetens samtycke bland annat till följande åtgärder:

- Uttag av medel från spärrade bankkonton
- Köp av aktier och specialfonder (försäljning får enligt lag ske utan samtycke)
- Placeringar i kapitalförsäkringar
- Köp, försäljning och inteckning av fast egendom eller tomträtt
- Köp och försäljning av bostadsrätt. Observera att vid köp av bostadsrätt bör besked från bostadsrätts- föreningen att de accepterar den enskilde som köpare inges
- Utlåning av huvudmannens egendom
- Upptagande av lån för huvudmans räkning
- Ingå borgensförbindelse, ställande av huvudmannens egendom som säkerhet
- Driva en rörelse
- Arvskifte, samtycke måste ges innan skiftet verkställs
- Upplåtelse av nyttjanderätt i fast egendom eller tomträtt, till exempel uthyrning av lägenhet, upplåtelse av servitut eller utarrendering av mark.

För att ett ärende ska kunna behandlas behövs en skriftlig ansökan.

31. Placering utan krav på samtycke

Grundläggande för förvaltningen enligt föräldrabalken är att huvudmannens medel skall:

”I skälig omfattning användas för huvudmannens uppehälle, utbildning och nytta i övrigt”

och att de medel som inte används för sådana ändamål skall:

”Placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning”

Det föräldrabalken säger är att huvudmannen ska få det han/hon behöver och har råd till samt att resterande medel (pengar) ska placeras tryggt. Med skälig avkastning avses inget annat än normal bankränta. Tillgångarna kan utan krav på överförmyndarmyndighetens samtycke placeras i:

- Skuldförbindelser utfärdade eller garanterade av stat eller kommun
- Skuldförbindelser (obligationer) utfärdade av hypoteksinstitut eller bank (även utländskt bankföretag eller kreditinstitut)
- Andelar i värdepappersfond eller utländskt fondföretag
- Så kallade ”Fasträntekonto”

Du får aldrig spekulera med din huvudmans pengar.

32. Rättshandling mellan ställföreträdare och huvudman

Du som god man/förvaltare får inte företräda din huvudman vid en **rättshandling** mellan dig själv eller din make/maka/sambo eller någon annan som du företräder.

Till exempel om du som god man/förvaltare och huvudmannen är **delägare i samma dödsbo**. Den gode mannen/förvaltaren kan då inte tillvarata både sina egna och huvudmannens intressen i dödsboet utan en god man måste utses för just denna speciella rättshandling.

Du ska som god man/förvaltare lämna in en ansökan till överförmyndarmyndigheten om att få en utomstående god man förordnad för detta tillfälle.

Det är överförmyndarmyndigheten som tar beslut om ett sådant förordnande.

33. Sekretess/tystnadsplikt

Överförmyndarmyndighetens verksamhet omfattas av sekretess enligt lagen om offentlighet och sekretess 32 kap 4-5§. Det är samma starka sekretess som gäller inom socialtjänsten och hälso-och sjukvården. Som god man/förvaltare har du ingen automatisk rätt att få del av de handlingar som finns hos överförmyndarmyndigheten, men du kan efter sekretessprövning få del av handlingar som du behöver för att utföra ditt uppdrag.

Huvudmannen, dennes make eller sambo och närmaste släktingar har en oinskränkt rätt att ta del av samtliga handlingar som finns hos överförmyndarmyndigheten.

Som god man/förvaltare har du ingen lagstadgad tystnadsplikt. Det beror på att du inte är anställd i eller av kommunen utan utför ett frivilligt uppdrag.

Det betyder inte att du fritt kan tala ”vitt och brett” om din huvudmans ekonomi och personliga förhållanden. Det kan komma att skada din huvudman och som god man/förvaltare är ditt uppdrag att se till din **huvudmans bästa**.

34. Årlig omprövning av förvaltarskap

Överförmyndarmyndigheten skall **årligen särskilt granska samtliga förvaltarskap** för att pröva om det finns skäl att ansöka om upphörande av förvaltarskapet eller om det kan räcka med ett godmanskap.

En förvaltare kan vara förordnad för att såväl bevaka huvudmannens rätt som att sköta dennes ekonomi och sörja för hans person. Uppdraget kan också vara begränsat till att avse endera av dessa uppgifter.

Till grund för ett förvaltarskap har funnits ett läkarutlåtande av vilket det har framgått att personen ur medicinsk synpunkt har ansetts vara ur stånd att ta vård om sig eller sin egendom. Personens vidlyftiga affärer, risken för att denne blir utnyttjad eller andra vidtagna åtgärder har dessutom visat att ett godmanskap inte är tillräckligt för att skydda personen mot det egna handlandet. Huvudmannen saknar rättslig handlingsförmåga i den del som omfattas av förvaltarskapet och där är det förvaltaren ensam som agerar som ställföreträdare.

Förvaltarskapet skall vara anpassat efter huvudmannens behov och inte finnas längre än vad som är nödvändigt. Det kan också begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller helt enkelt upphöra eller förändras till ett godmanskap.

Ett upphörande av förvaltare förutsätter i de flesta fall att en läkare anser detta vara möjligt och ett samtycke från huvudmannen skall inhämtas i de fall huvudmannen kan ge ett sådant vid förändring till godmanskap.

Överförmyndarmyndigheten är för sin del skyldig att årligen särskilt granska förvaltare för att pröva om det finns skäl att ansöka hos tingsrätten om upphörande av förvaltare.

Inför omprövning begärs förvaltarens synpunkter in. Tänk då på att det fortfarande måste föreligga en fara eller skadesituation för att förvaltare ska bestå. Huvudmannen kanske har flyttat till ett demensboende och är ”ur stånd” att vårda sin egendom, men det finns ingen fara/skada i situationen. Förvaltare ska då upphöra och överförmyndarmyndigheten vänder sig till tingsrätten. Ett godmanskap torde vara tillräckligt.

35. Överklagande av beslut

Om du som god man/förvaltare inte är nöjd med överförmyndarmyndighetens beslut, kan du överklaga det.

Det görs genom skrivelse adresserad till tingsrätten men skrivelsen ska skickas till överförmyndarmyndigheten. Upplysning om aktuell adress finns i besvärshänvisningen till beslutet. Överförmyndarmyndigheten prövar om överklagandet kommit in i rätt tid och om någon ändring ska göras. Ska ingen ändring göras skickas skrivelsen och handlingarna i ärendet till tingsrätten.

Tala om vilket beslut du överklagar och ange varför du anser att beslutet ska ändras och vilken ändring du vill ha. Skicka även med sådant som du anser har betydelse för ärendet. Underteckna skrivelsen och uppge namn, postadress och telefonnummer. Du kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt dig.

Överförmyndarmyndigheten måste ha fått din skrivelse inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet, annars kan ditt överklagande inte tas upp till prövning.

Om frågan gäller ett sekretessbeslut prövas frågan av kammarrätten.

Överklagande - beslut tagna av Försäkringskassan, Skatteverket eller kommunens socialtjänst

Om du som god man/förvaltare inte är nöjd med ett beslut kan du överklaga detta hos **förvaltningsrätten**.

Det görs genom skrivelse ställd till förvaltningsrätten (upplysning om aktuell adress finns i besvärshänvisningen till beslutet) men skrivelsen ska skickas till den myndighet som tagit beslutet som då prövar om överklagandet kommit in i rätt tid och därefter skickar skrivelsen och handlingarna i ärendet till förvaltningsrätten.

Tala om vilket beslut du överklagar och ange varför du anser att beslutet ska ändras och vilken ändring du vill ha. Skicka även med sådant som du anser har betydelse för ärendet.

Myndigheten måste ha fått din skrivelse inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet, annars kan ditt överklagande inte tas upp till prövning.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, postadress och telefonnummer. Du kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt dig.

Har ditt överklagande kommit i rätt tid, kommer handlingarna att skickas vidare till förvaltningsrätten, såvida inte myndigheten själv ändrar beslutet på det sätt du begärt.

Det kostar inget att överklaga. Vid överklagande till förvaltningsrätt, kammarrätt eller Högsta förvaltningsdomstolen står man bara för sina egna kostnader och behöver inte betala motpartens om man förlorar.

För Försäkringskassans beslut gäller att man först ska begära omprövning hos FK och först därefter överklaga till förvaltningsrätten.

36. Behov av god man finns inte längre

Om din huvudman inte längre har behov av god man/förvaltare ska godmanskapet/förvaltarskapet upphöra helt eller delvis.

Om överförmyndarmyndigheten får reda på att ett godmanskap/förvaltarskap inte längre behövs, t.ex. genom anmälan från huvudmannen eller från dig som god man eller förvaltare, så är överförmyndarmyndigheten skyldig att ansöka hos tingsrätten om godmanskapets/förvaltarskapets upphörande. Om huvudmannen själv har samtyckt ska överförmyndarmyndigheten inhämta hans eller hennes åsikt. En god man eller huvudman kan också själv göra en ansökan direkt till tingsrätten.

Ett **godmanskap** är till skillnad från ett förvaltarskap beroende av att huvudmannen samtycker såvida inte huvudmannens hälsotillstånd hindrar att hans eller hennes mening erhålls. I de fall där godmanskap anordnats med huvudmannens samtycke ska därför en framställan från huvudmannen om att godmanskapet skall upphöra beviljas.

Ett **förvaltarskap** är en mycket ingripande åtgärd för den enskilde. Överförmyndarmyndigheten är därför skyldig att årligen särskilt granska samtliga förvaltarskap för att pröva om det finns skäl att hos tingsrätten ansöka om att förvaltarskapet skall upphöra eller övergå till ett godmanskap.

37. Godmanskap räcker inte

Om ett godmanskap inte visar sig fungera kan den gode mannen, överförmyndarmyndigheten eller make/sambo och nära släktingar ansöka hos tingsrätten om anordnande av förvaltarskap. Till ansökan ska bifogas ett läkarintyg som stöder behovet av förvaltare.

Ett förvaltarskap kan vara aktuellt när det finns risk för att din huvudman företar rättshandlingar som strider mot dem som du som god man avser att göra. Din huvudman kan till exempel handla olika saker på kredit eller tar lån utan att du har fått vetskap om detta och därför inte kunnat förhindra skuldsättning eller på annat sätt är omdömeslös i sitt handlande på ett sätt som hotar hans/hennes ekonomi och sociala existens.

Ett förvaltarskap kan också fungera som ett skydd för en psykiskt svag person som utnyttjas av personer i omgivningen. Det kan vara påtryckningar från personer i hans/hennes omgivning som vill få till stånd olika ekonomiska fördelar.

38. Begäran om entledigande

Det kan vara så att du som god man/förvaltare av olika skäl inte längre kan eller vill fortsätta ditt uppdrag.

Du skriver då till överförmyndarmyndigheten och begär att få bli entledigad varvid överförmyndarmyndigheten behöver rekrytera och förordna en ny god man/förvaltare.

Ditt uppdrag som god man/förvaltare kvarstår fram till den dag överförmyndarmyndigheten förordnat en ny god man/förvaltare för din huvudman.

Om det visar sig att det är omöjligt att hitta en ny god man eller förvaltare kan tingsrätten besluta att du ändå entledigas och hela uppdraget kommer då att upphöra.

39. Om du är bortrest en tid

Om du reser bort på en längre semester eller till exempel genomgår en operation ska du överväga om du kan fullgöra hela ditt uppdrag som god man/förvaltare.

Du kan ge någon annan fullmakt att sköta fickpengar eller betala räkningar någon enstaka gång men du kan aldrig lämna över en fullmakt för hela ditt uppdrag.

Tag alltid kontakt med överförmyndarmyndigheten innan du vidtar några åtgärder.

40. Sluträkning då uppdraget upphör

Ett god mans-/förvaltarskap kan upphöra på olika sätt:

- tingsrätten beslutar att avsluta god mans-/förvaltarskapet
- huvudmannen avlider
- ny god man/förvaltare tar över uppdraget.

Som god man/förvaltare ska du då upprätta en sluträkning per den dag som uppdraget upphörde. Sluträkningen görs på i princip samma sätt som en årsräkning.

När överförmyndarmyndigheten har granskat sluträkningen kommer den tillsammans med förteckningen och samtliga årsräkningar att lämnas över till den som är behörig att ta emot redovisningen för förvaltningen.

Behöriga är följande:

- den enskilde – om godmanskapet avslutats genom beslut i tingsrätten
- dödsboet – om huvudmannen avlidit
- ny ställföreträdare – om överförmyndarmyndigheten bytt god man/förvaltare

När uppdraget upphör skall gode mannen/förvaltaren genast lämna över de förvaltade tillgångarna till den som är behörig. Räkenskaperna och övriga handlingar som rör förvaltningen skall hållas tillgängliga för granskning. Om det behövs ska överförmyndarmyndigheten besluta om tid och plats.

Tre år efter det att överförmyndarmyndigheten lämnat över redovisningshandlingarna skall räkenskaper, verifikationer och övriga handlingar lämnas över till den som är behörig (god man/förvaltare lämnar alltså samtliga handlingar till den enskilde, dödsboet eller till ny god man/förvaltare)

41. Huvudmannen flyttar

Anmäl alltid omedelbart till överförmyndarmyndigheten huvudmannens nya adress om din huvudman flyttar.

Om huvudmannen flyttar till en annan kommun och blir folkbokförd där flyttas tillsynen omedelbart över till överförmyndarmyndigheten i denna kommun.

Som ställföreträdare kvarstår du dock. Om det är långt avstånd till den nya kommunen kan du begära dig entledigad.

42. Skadestånd

Talan om skadestånd kan väckas av behörig person inom tre år från det att redovisningshandlingarna har lämnats över. Om talan inte väcks inom tre år, är talerätten förlorad.

Detta gäller inte, om gode mannen/ förvaltaren har gjort sig skyldig till brott, då är preskriptionstiden 10 år.

Skadeståndstalan får väckas vid rätten i den ort där den som haft god man/förvaltare hade sin hemvist, eller också vid rätten i den ort där förvaltningen utförts. Det fordras inte att delgivning skett före klagandetidens utgång, bara att ansökan om stämning inkommit till rätten i tid.

43. Åtgärder då huvudmannen avlider

Vid huvudmannens död har du som god man/förvaltare att iaktta följande:

- Meddela överförmyndarmyndigheten att huvudmannen avlidit och vem som är företrädare för dödsboet
- Ditt uppdrag upphör per dödsdagen
- Dödsboets räkningar som behöver betalas fram till dess dödsboföreträdare påträffats, överlämnas till banken som ombesörjer utbetalningar för den avlidnes räkning
- Autogiron ska stoppas av dödsboföreträdare
- Någon skyldighet att ordna med begravning, göra bouppteckning etc. ingår **inte** i ditt uppdrag. Arbetsinsatsen efter dödsdagen utförs i så fall på uppdrag av dödsboet (Tar du uppdrag av dödsboet, tänk på att göra upp ett pris för din insats, helst innan du påbörjar arbetet.)
- Den före detta gode mannen ska vårda den avlidnes egendom som en skyddsåtgärd i avvaktan på att dödsbodelägare underrättas. Det kan gälla saker som att se till att dörrar är låsta etc.
- Du skall upprätta en slutredovisning till och med dödsdagen. Redovisningen inklusive saldobesked skall snarast möjligt, dock senast inom en månad, insändas till överförmyndarmyndigheten.
- När din slutredovisning är granskad översänds den tillsammans med förteckning och samtliga årsredovisningar till en företrädare för dödsboet

- Utan dröjsmål efter uppdragets upphörande skall du till dödsboet överlämna de tillgångar du har förvaltat
- Enligt gällande lagstiftning skall räkenskaperna och verifikationer som finns bevarade hos dig hållas tillgängliga för dödsbodelägarnas granskning
- Räkenskaperna och verifikationer skall överlämnas till dödsboet när den gode mannen/förvaltaren är fri från ansvar, vilket i normalfallet är tre år efter dödsboets mottagande av de redovisningshandlingar som ingetts till överförmyndarmyndigheten under uppdragstiden.

Begravning

Finns det inte någon som ordnar med gravsättning, t ex på grund av att anhöriga vägrar att befatta sig med begravningen eller att inga anhöriga påträffats, är kommunen (socialnämnden) skyldig att ordna detta.

I första hand är det kommunen där den avlidne senast var folkbokförd som har den skyldigheten. Kommunen har rätt att få ersättning för kostnaden av dödsboet.

Dödsboanmälan skall göras av socialnämnden om den avlidne huvudmannen enbart efterlämnar tillgångar som täcker begravningskostnader och andra utgifter i samband med dödsfallet.

Finns det anhöriga är det deras angelägenhet att ombesörja begravningen. Finns det inga medel till detta får de begära bistånd från socialtjänsten.

Allmänna arvsfonden

Saknas anhöriga till den avlidne inträder allmänna arvsfonden som dödsbodelägare.

Redovisningshandlingar som ingivits till överförmyndarmyndigheten expedieras därför till fonden när sluträkningen har granskats.

Efter en sådan anmälan skall Kammarkollegiet förordna en god man som företräder fonden vid boutredningen. Du som god man skall följa de direktiv som lämnas från fondens sida när det gäller överlämnandet av den avlidnes egendom.

Oftast förordnar Kammarkollegiet den före detta gode mannen/förvaltaren som sin gode man att företräda fonden.

Det är Kammarkollegiets uppgift att övervaka att den gode mannen som de förordnar fullgör sina uppgifter. De betalar också ut arvode för nedlagt arbete. Någon redovisning till överförmyndarmyndigheten blir således inte aktuell.

Telefon
08 - 700 08 00
www.kammarkollegiet.se

Adress
Kammarkollegiet, Arvsfondenheten
Box 2218
103 15 STOCKHOLM

44. Om ställföreträdaren avlider

Skulle du som ställföreträdare avlida måste ditt dödsbo göra en sluträkning per din dödsdag. Det är viktigt att dödsboet meddelar överförmyndarmyndigheten. Dödsboet ska redovisa för perioden från den senaste redovisningen fram till dödsdagen. Det är klokt att du meddelar dina anhöriga om dessa regler och berätta för dem var du har dina pärmar och verifikationer. Dödsboet kan anlita någon att hjälpa dem med redovisningen. Överförmyndarmyndigheten kan ha förslag på en erfaren god man. Dödsboet har rätt att få ersättning för den kostnad som uppstår. I undantagsfall kan överförmyndarmyndigheten medge förenklad redovisning etc.

45. Arvode och kostnadsersättning

Enligt föräldrabalkens bestämmelser har en god man/förvaltare rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för utgifter som krävs för uppdragets fullgörande.

Beslut om arvode och kostnadsersättning fattas alltid av överförmyndarmyndigheten.
En ställföreträdare får aldrig själv bestämma hur stort arvodet ska vara eller ta ut det på förhand.

Överförmyndarmyndigheten beslutar om arvode när redogörelsen är inlämnad och årsräkningen är granskad. Det är redogörelsen som är underlag vid bedömningen av arvodets storlek. Även årsredovisningen kan ge en bild av förvaltningens omfattning och svårighetsgrad.

Avgörande för överförmyndarmyndighetens beslut är också förordnandets utformning. **Detta innebär att du som god man/förvaltare aldrig kan få ersättning för utfört arbete som inte ingår i ditt uppdrag.**

Om det inte finns särskilda skäl för något annat ska arvode och ersättning betalas av huvudmannens medel i den mån hans tillgångar överstiger 2 gånger basbeloppet eller inkomsterna överstiger 2,65 gånger basbeloppet för redovisningsåret. Siffrorna är brutto dvs före skatt. Bostadstillägg, merkostnadsersättning och försörjningsstöd är exempel på bidrag som inte beskattas och är inte arvodesgrundande. Understiger huvudmannens beskattningsbara inkomster och/eller tillgångar de angivna beloppen betalas arvodet av kommunen.

God man/förvaltare har rätt att få kostnadsersättning för att täcka löpande utgifter såsom kostnader för kortare resor, telefon, porto m m.

I vissa fall behöver god man/förvaltare genomföra längre resor och kan då yrka på

milersättning med 18,50 kr/mil, dock högst 1 700 kr i normalfallet. Kontrollera med överförmyndarmyndigheten angående riktlinjer för resor innan du genomför några längre resor. Resor ska styrkas med körjournal som anger datum, resa till och antal kilometer.

Av förarbetena till FB framgår att ställföreträderskap har ett **ideellt inslag** varför vanlig timersättning inte kan åberopas.

46. Förenklad skattedeklaration i samband med uttag av arvode

Om din huvudman själv betalar ditt arvode är han/hon skyldig att avge en förenklad arbetsgivardeklaration SKV 4805 (senast den 12:e i månaden efter det att arvodet betalats ut - sök på internet ”SKV 4805”). Skatterättsligt är huvudmannen din arbetsgivare. Se informationsbroschyr SKV 315–10.

I praktiken innebär detta att du som god man/förvaltare ska se till att skicka in förenklad arbetsgivardeklaration samt betala in preliminärskatt på ditt arvode (minst 30%) och arbetsgivaravgift för din huvudmans räkning när utbetalt belopp är 1 000 kr eller mer. Arbetsgivaravgiften varierar beroende på ställföreträdares ålder. Se aktuella uppgifter avseende arbetsgivaravgiften på www.skatteverket.se

Beställning av blanketten förenklad skattedeklaration kan ske genom Skatteverkets hemsida, se även hjälpblankett SKV 4882.

Frågor besvaras av skattemyndigheten. För personlig service ring skatteupplysningen på telefon 0771 - 567 567.

47. God man & förvaltarförening

När du tillträtt ditt uppdrag kan du få stöd och kollegial hjälp genom att gå med i **BGMF, Bohusläns God man och Förvaltarförening**.

Du kan genom dem teckna en olycksfallsförsäkring men också en ansvarsförsäkring som gäller när du utför ditt uppdrag som god man eller förvaltare. Dessa försäkringar kan vara bra att ha om något inträffar.

Mailadress info@bgmf.se eller på webben, www.bgmf.se

På riksnivå finns också

Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare

Frejgatan 75

113 26 Stockholm

Hemsida: www.rfs.se

Bra informationsmaterial: Rollkoll

48.Kontaktinformation

Postadress
Uddevalla kommun
Samverkande överförmyndare
451 81 Uddevalla

Besöksadress
Varvsvägen 1
Stadshuset
Uddevalla kommun

Telefon
0522 - 69 83 38
Telefontid må-on-fre 10.00- 11.00
ti-to 14:30-15:30

E-post
overformyndaren@uddevalla.se

www.uddevalla.se

Sökregister

Arvode och kostnadsersättning	s.45
Begäran om entledigande	s.41
Behov av god man finns inte längre	s.40
Budget/ekonomi	s.18
Checklista	s. 4
Deklaration	s.22
Del i dödsbo/arvsavstående	s.31
Dina uppgifter som god man/förvaltare	s.12
Fickpengar/privata medel	s.21
Fullmakter	s.17
Förenklad skattedeklaration i samband med uttag av arvode	s.46
Försäkringar	s.23
Försäkringskassa/pensionsmyndighet	s.24
Försäljning, avveckling av bostad/fastighet	s.33
Förteckning	s.13
God mans & förvaltarförening	s.46
Godmanskap räcker inte	s.41
Gåvor	s.32
Huvudmannen flyttar	s.42
Huvudmannens samtycke	s.30
Hyresvärd	s.28
Internetbank/girobetalning	s.22
Kontaktinformation	s.47
Krav på samtycke av överförmyndarmyndigheten	s.36
Kronofogdemyndigheten	s.27
Om du är bortrest en tid	s.41
Om ställföreträdaren avlider	s.45
Placering utan krav på samtycke	s.37
Rekommenderad kontostruktur	s.20
Rättshandling mellan ställföreträdare och huvudman	s.37
Sekretess/tystnadsplikt	s.38
Skadestånd	s.42
Skatteverket	s.28
Skillnaden mellan god man och förvaltare	s. 7
Sluträkning då uppdraget upphör	s.42
Socialtjänstlagen och LSS	s.26
Särskild postadress	s.23
Testamente	s.17
Vad ingår i ditt uppdrag	s.10

Vem beslutar om god man	s. 9
Vem kan få god man/förvaltare	s. 7
Vem kan bli god man/förvaltare	s. 7
Vårdboende/TV-avgift	s.28
Årlig omprövning av förvaltarskap	s.38
Årsredovisning	s.29
Åtgärder då huvudmannen avlider	s.43
Överförmyndaren - en tillsynsmyndighet	s. 6
Överklagande av beslut	s.39